

KỸ THUẬT VÀ HIỆU QUẢ MÔ HÌNH NÔNG LÂM KẾT HỢP TRỒNG MÍT NGHỆ, DỨA CAYEN THEO ĐƯỜNG ĐỒNG MỨC XEN VỚI SẴN TRÊN ĐẤT ĐỐC

(Từ kết quả của Chương trình khuyến lâm tỉnh Đắk Lắk)

1 Mục đích mô hình

Về xã hội: Gây trồng mô hình Nông lâm kết hợp mít nghệ - dứa Cayen sẽ sử dụng được đất dốc hiệu quả và bền vững, người dân an tâm sản xuất lâu dài, có việc làm và thu nhập ổn định, không bỏ hoang đất, giảm chặt phá rừng.

Về kinh tế: Tạo cho hộ có thu nhập khá thường xuyên và ổn định từ các sản phẩm dứa, mít nghệ và cuối chu kỳ còn bán được gỗ mít. Khi vào giai đoạn kinh doanh có thể thu được lợi nhuận 30 triệu đồng/ha/năm.

Về sinh thái môi trường: Mô hình góp phần tăng độ che phủ của cây lâu năm, chắn gió hại, hạn chế xói mòn đất trên đất dốc, giữ và điều tiết nguồn nước cho các diện tích đất sản xuất nông nghiệp ở bên dưới.

2 Kỹ thuật thực hiện mô hình

2.1 Điều kiện thực hiện mô hình

Mô hình trồng được trên đối tượng đất dốc, đất đã qua trồng sắn hoặc canh tác cây nông nghiệp, đất đã bị thoái hóa, nghèo dinh dưỡng và không có khả năng tưới nước.

Yêu cầu đất có tầng dày trên 50cm, ít kết von, có khả năng giữ và thấm nước.

Mít và dứa không kén đất, có thể trồng được trên đất đồi dốc, dễ thoát nước. Độ chua đất thích hợp pH 4,5-5,5. Dứa là cây chịu hạn, chịu nhèn.

Mít nghệ và dứa sinh trưởng tốt trên đất dốc ở buôn Ja

Mít nghệ và dứa thích khí hậu ẩm áp, nhiệt độ bình quân năm là 22-27⁰C. Quá nóng và quá rét cây ngừng sinh trưởng. Rét 1-2⁰C kéo dài cây dễ bị chết. Đây là các loài cây ưa ẩm nhưng không chịu được ngập úng, lượng mưa hàng năm 1200-1500mm là thích hợp.

- Ánh sáng ảnh hưởng rõ rệt đến năng suất. Trồng dày, thiếu ánh sáng cây dứa cho quả nhỏ, không ngọt.

2.2 Cấu trúc mô hình

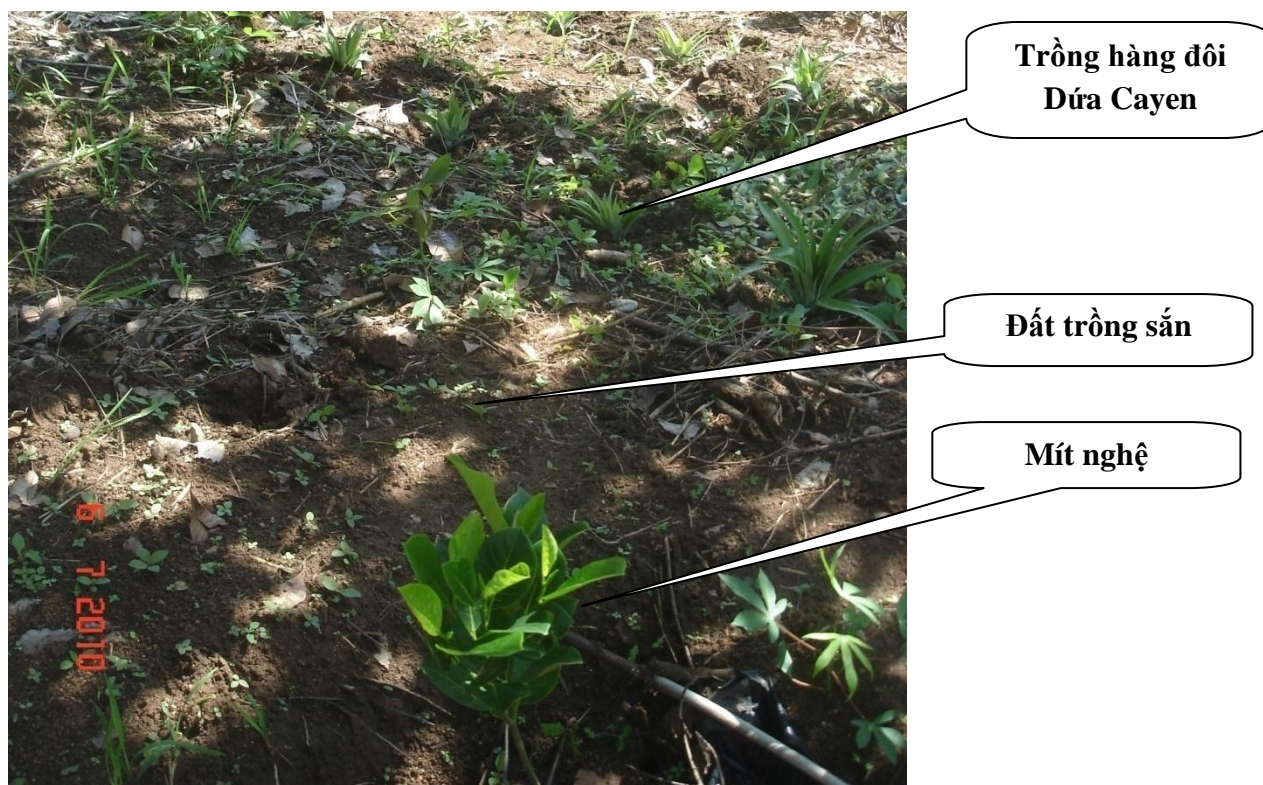
Mô hình gồm có 3 loài cây: Mít nghệ là cây thân gỗ sống lâu năm, dứa Cayen cây thân thảo cho thu hoạch nhiều năm và sắn là cây hàng năm chỉ trồng kết hợp trong 2 – 3 năm đầu của mô hình.

Các loài cây được trồng theo hàng, hướng của hàng cây song song với đường đồng mức, để ngăn chặn dòng chảy mặt, hạn chế xói mòn đất.

Cự ly trồng mít nghệ: Cây cách cây trong hàng 5m; hàng cách hàng 8m. Mật độ trồng 250 cây/ha.

Dứa được trồng giữa 2 hàng mít nghệ, trồng thành hàng đôi cự ly trồng dứa cây cách cây trong hàng 30cm, hàng cách hàng 1m. Như vậy khoảng cách giữa hai hàng đôi với nhau cũng là 8m. Mật độ trồng dứa là 8.330 cây/ha

Diện tích đất còn lại giữa mít nghệ và dứa được trồng sắn theo kỹ thuật như truyền thống bà con thường trồng. Khoảng cách giữa sắn với mít và dứa phải trên 0,5m.

Cả 3 loài cây được trồng đồng thời trong một mùa vụ, sau khi đào hố và đánh hàng chuẩn bị cho trồng mít và dứa, có thể trồng sắn trước nhưng lưu ý bảo đảm khoảng cách.

Thời vụ trồng sắn vào cuối tháng 5, mít và dứa trồng cuối tháng 6.

2.3 Kỹ thuật cho từng thành phần của mô hình:

Tiêu chuẩn cây giống:

- Cây mít nghệ đem trồng là cây sau ghép đã được 3 tháng tuổi, cây cao khoảng hơn 30cm, đường kính cổ rễ đạt 0,5cm, rễ phát triển mạnh cây xanh tốt.
- Tiêu chuẩn cây dứa đem trồng là cây có chồi ngắn, to, khỏe, xanh đậm, phiến lá rộng và dày, trọng lượng của chồi phải đảm bảo từ 200 – 300gr/chồi, cây con cao khoảng 10 – 15cm, có 3 – 4 vòng mắt, cây cứng cáp, xanh tốt

Kỹ thuật trồng cây:

- Đối với cây Mít nghệ: Đào hố có kích thước 50x50x50cm, bón lót 3 – 5 kg phân chuồng hoai, hoặc 1kg phân vi sinh, trộn đều với 10g thuốc chống mối và đất tầng mặt. Chuẩn bị hố và trộn phân trước khi trồng 10 – 15 ngày. Khi trồng dùng xẻng đào một lỗ ở giữa hố rộng hơn bầu đôi. Dùng dao cắt đáy bầu và cắt bỏ đuôi chuột (rễ cọc) bị xoắn lại. Đặt bầu vào tâm hố đã móc sẵn và rút nhẹ vỏ bầu và lấp đất lại, chú ý cổ rễ thấp hơn mặt đất 20 - 30 cm, dùng rom, rạ, cỏ rác ... tủ quanh gốc để giữ ẩm. Dùng cọc cắm cố định cho cây khỏi ngã đổ.
- Đối với cây dứa: Trồng theo hàng đã được vạch sẵn dùng dụng cụ đào lỗ theo đúng khoảng cách định sẵn. Nên đặt cây ở độ sâu thích hợp khoảng 3 - 4cm, nén đất xung quanh giữ chồi thẳng đứng. Không nên trồng quá sâu, không xé bỏ các bẹ lá gần gốc để làm thối nòn chồi.

Kỹ thuật chăm sóc: Trong mùa mưa của 1 – 2 năm đầu, chăm sóc 3 – 4 lần, công việc là làm cỏ, vun xới đất xung quanh gốc, kết hợp với bón thúc phân NPK với lượng 0,1 kg/hố/lần, với dứa Cayen bón 1kg phân NPK/10m². Lượng phân bón thúc tăng dần theo tuổi. Cuối mùa mưa cần làm cỏ kết hợp tủ gốc và phòng chống cháy cho vườn cây.

Giai đoạn kiến thiết cơ bản của mít cần tỉa cành tạo tán để giúp cây tăng trưởng cân đối, loại bỏ các cành sâu bệnh, cành già cỗi, mọc không đúng hướng. Việc tỉa cành nên tiến hành khi cây cao khoảng 1m trở lên. Cây còn nhỏ tỉa cành tạo tán 2 - 3 lần/năm. Cây lớn vào giai đoạn kinh doanh nên tỉa cành tạo tán 1 lần/năm, khi mới thu hoạch xong. Tỉa cành là một trong những biện pháp nhằm tăng năng suất, phòng chống sâu bệnh hiệu quả

3 Dự báo hiệu quả

3.1 Dự báo năng suất và hiệu quả kinh tế

Chu kỳ kinh doanh, thời gian thu hoạch: Kinh nghiệm trồng ở một số vùng cho thấy mít sau 4 năm trồng, dứa sau 2 năm trồng mới bắt đầu cho thu hoạch bói, thời gian thu hoạch mít kéo dài trong nhiều năm, dứa thì ngắn hơn.

Dứa là cây ăn quả quan trọng ở nước ta. Cây dứa sinh trưởng nhanh, dễ trồng, không kén đất, ít sâu bệnh, cho thu hoạch nhanh, sản lượng cao. Dứa còn là mặt hàng xuất khẩu có giá trị.

Mít nghệ là cây trồng ngoài lợi ích thu được từ việc thu hoạch trái, còn có thể tận dụng tất cả cành lá, xơ, lõi, vỏ, hạt để làm thức ăn cho gia súc và một số loài cá. Sau một thời gian khoảng 20 năm, thanh lý sẽ thu được khối lượng gỗ rất lớn, có giá trị cao cung cấp cho các đơn vị sản xuất hàng thủ công mỹ nghệ cao cấp.

Tổng chi phí năm thứ nhất là gần 5,4 triệu/ha. Những năm sau chi phí chủ yếu là các loại phân bón, thuốc BVTV và bình quân mỗi năm khoảng 3 triệu đồng. Tổng thu nhập hàng năm (từ năm thứ 4) là 45 triệu đồng, sau khi trừ chi phí, **lãi được 30,6 triệu đồng/ha/năm.**

Hiệu quả kinh tế cho 1 ha mô hình mít nghệ - dứa

Năm	Hạng mục	Đ/v tính	Đơn giá (đ)	Khối lượng	Thành tiền (đ)
Tổng chi phí					14.343.000
Năm thứ nhất	Giống mít nghệ	Cây	9.000	250	2.250.000
	Giống dứa	Cây	1.000	833	833.000
	Phân vi sinh	Kg	2.200	300	660.000
	Phân chuồng	Tấn	300.000	1	300.000
	Phân NPK	Kg	12.000	100	1.200.000
	Thuốc BVTV				100.000
Năm thứ 2 +3 + 4	Phân bón + Thuốc BVTV				9.000.000
Thu nhập hàng năm từ năm 4					45.000.000
	Quả mít nghệ	kg	5.000	5.000	25.000.000
	Dứa	kg	4.000	5.000	20.000.000
Hiệu quả kinh tế hàng năm (từ năm thứ tư)					30.657.000

3.2 Dự báo hiệu quả về xã hội

Trồng mít và dứa sẽ tạo ra công việc làm và tạo nguồn thu tiền mặt khá thường xuyên cho người dân.

Trồng Mít nghệ và dứa với qui mô nhất định có thể hình thành tổ hợp kinh tế khép kín: trồng trọt, chế biến, dịch vụ, chăn nuôi, thủy sản, ... là cơ hội để phát triển nông nghiệp và nông thôn.

3.3 Dự báo hiệu quả về môi trường

Cây Mít nghệ rất dễ tính, nên có thể trồng ở vùng đất khô hạn, nghèo dinh dưỡng, tương đối sớm ra hoa trái, năng suất rất cao nên nông dân có thể trồng xen vào vườn cà phê, điều ... nhằm phòng chống rủi ro của độc canh.

Mít là giống cây ăn trái có đặc tính như cây rừng nên có thể đưa vào chương trình trồng rừng, phủ xanh đất trống đồi trọc, che chắn đông gió, chống xói mòn, tạo sinh cảnh và bảo vệ môi trường rất tốt.

Cây dứa có giá trị cao trong phòng chống xói mòn trên đất dốc.

Mô hình xe Mít nghệ và Dứa tạo thành các băng liên hoàn theo đường đồng mức có tác dụng cải tạo, giữ đất, nước trên các vùng đất dốc, giúp cho việc sử dụng đất ổn định lâu dài.

4 Khuyến nghị

- Địa phương có điều kiện để sử dụng nguồn nước suối tự nhiên ở các khe suối bên trên tưới cho mít vào mùa khô, kỹ thuật này sẽ thúc đẩy sinh trưởng và phát triển của cây trồng.
- Cây mít nghệ có tiềm năng và triển vọng phát triển tại Đắk Lắk, để khai thác hợp lý tiềm năng sẵn có ở địa phương, cần hướng dẫn nông dân học tập và nhân rộng mô hình trong sản xuất; đồng thời cần có sự hợp tác chặt chẽ với các nhà máy chế biến, nhà đầu tư và nhất là sự quan tâm hỗ trợ của các nhà lãnh đạo, quản lý ở địa phương để góp phần chuyển dịch cơ cấu giống cây trồng theo hướng sản xuất hàng hóa có giá trị cao, phủ xanh đất trống, đồi trọc, xóa đói giảm nghèo.
- Mô hình Nông Lâm kết hợp Mít – Dứa – Sắn tỏ ra thích hợp trên đất dốc, khắc phục được việc bỏ hoang đất khi bị xói mòn do chỉ trồng sắn, giúp cho việc nâng cao hiệu quả sử dụng đất, có hiệu quả kinh tế xã hội và bền vững về môi trường.